

/ Marie C. (\*1945):

## Od 15 let jsem pracovala jako elektromechanička

rozhovor uskutečněn 17. 6. 2021 v Ostrově u Macochy  
tazatelka Marie Koval (Mrvová)

### → 1. Kapitola:

#### Chodila jsem v teplákách i do školy (1945–1960)

Tak já jsem se narodila vlastně přímo tady v tomhle domě, dřív se nejezdilo do porodnice, takže moje maminka mi povídala, že šla natrhat si švestek a přišly na ni porodní bolesti, tak šla, porodila mě a jelikož jsme pocházeli, kde bylo hospodářství, byly krávy, koně, koze, no tak máma mě porodila a šla nakrmit večer dobytek. Tak to dřív bývalo. Měla jsem sestru a bratra. Sestra vlastně zemřela, to jsem ještě nebyla na světě, ta by byla o čtyři roky starší. A bratr ten byl o dva roky starší než já.

Takže já si pamatuju, když potom jsem rostla, vlastně chodila do školy, tak že děvčátka tam měly vždycky mašličky ve vlasech, což já jsem vůbec neměla. Já v teplákách venku, v teplákách ve škole. A já jsem hrozně ráda nosila pionýrský šátek, protože pro mě to bylo, když pořád jenom ty tepláky, žádný sukýnky a od ní první, tak já jsem to milovala, ten šátek nosit. Vždycky než se blížila výplata, tatínek byl zaměstnaný jako dělník a maminka pracovala v JZD, tak jsem chodila do obchodu nakupovat na dluh vždycky. A splácelo se to, až tatínek donesl první výplatu. Takže vlastně máma pracovala od rána až do noci. A přesto nebylo na to základní. Ale já jsem to dětství měla ráda. Měla jsem bratra, no a on, brusle nebyly pro oba, že jo, tak on měl brusle jako kluk, nohu o tři čísla, o čtyři větší, tak já do toho narvala ponožky a hrála jsem hokej, střídala se s ním.

### → 2. kapitola:

#### Od 15 let jsem si šla vydělávat do fabriky (1960–1964)

Ale já potom, když už jsem rostla vlastně, když jsem chodila do školy, tak už se chodilo do učení, když už se vycházela škola. Ale zase chodily, moc jich do učení nešlo, nás bylo 36 ve třídě a z toho děvčata vyučit se šly asi čtyři jenom. Bylo třeba polovina chlapců, polovina děvčat a vyučit se šly jenom čtyři z těch důvodů, že třebas už od dětství do vás vkládali to, že pokud měli kluka a holku, tak do učení mohl jít jenom jeden, ten druhý musel vydělávat. Jo, takže málokterá rodina na to měla, aby se šel vyučit kluk i holka.

Tak třebas u mě to bylo, že já do učení nepůjdu, takže já vlastně od 15 let jsem šla si vydělávat do fabriky. No a výuční list – v té době byly rekvalifikační kurzy, takže když jste šla, já jsem jako elektromechanik vyučená, a když jste se vyučila, tak jste dostala čtvrtou osobní třídu. To bylo závislé, ty třídy byly jako – nevyučení měl dvojku, trojku, podle toho bylo finanční ohodnocení. A jak jste se vyučila, tak jste dostala čtyřku, no a já potom jsem si dělala ty kurzy a jako jedna z mála žen jsem dotáhla to až na sedmou osobní třídu. Chlapi mívali běžně šestou. Protože potom jsem dělala ve vývojovém oddělení, a to už se tam začala vyrábět mikroelektronika, tak my jsme dělali pro federální ministerstvo pro vojáky do Prahy. Bývala jsem jako v uzavřeném, v utajeném oddělení. To jsem jezdila do Tesly do Rožnova, do Piešťan se učit dělat ty mikročipy, tohleto všechno, takže tím pádem jsem docílila potom vlastně toho nejvyššího, co jsem mohla jako elektromechanik.

**→ 3. kapitola:****Nahazovala jsem maltu i v těhotenství (1964–1967)**

Vdávala jsem se v devatenácti. Tehdáž to tak prostě bylo, jak nebyla holka do 20 vdaná, tak už byla stará panna. To prostě tak existovalo, no a my když jsme si začali ten domeček spravovat, poněvadž to chtělo určité opravy. A tak vždycky s manželem každý měsíc, jak jsme si ušetřili nějaké peníze, které nám vybyly, tak se koupil pytel cementu, pytel toho, pytel toho a sami jsme se naučili spravovat. My jsme neměli zedníky. Já jsem se naučila takhle nahazovat maltu na zeď, jenom jsem švihala. Všechno, malovat, filcovat, všechno jsme si dělali sami dva spolu. No, pak člověk si toho jinak váží, když si to udělá sám, protože do toho vloží tu práci.

Já jsem asi půl roku po svatbě otěhotněla. Prostě za nás – já jsem byla těhotná a my jsme spravovali barák, nahazovali jsme předeď, omítku jsme dělali, předeď, takže bylo lešení, zešíkma deska a já tam vozila kolečka cihel, těhotná. Jak třeba říkali, tak to platilo doslova a do písmene – měj dvě děti po sobě, odbydeš si to. Doslova jsem to odbyla. To první pořád plakalo, hrozně uplakané dítě, ve dne v noci, jo, já nevyspalá. No ale byla jsem ráda, že je mám. Takže maminka někdy, no ona byla vždycky tak přes půl roku v nemocnici, a to doma tak kočárek trošičku pohópala, jinak já jsem nemohla s pomocí vůbec jako počítat.

**→ 4. kapitola:****Práce mě tak bavila, že bych za ni ani nepotřebovala peníze (1960–1964)**

Já jako elektromechanik, čili lupa, pinzeta, to byly moje nástroje. Ničím jiným se nedělalo. My jsme dělali měřicí přístroje, voltmetry, avometry, prostě měřicí technika. Čili všechno v malém provedení, takže pinzetama se dělalo. A to jsem hned šla pracovat na 8,5 hodiny, takže já jsem vlastně 36 let vstávala ve čtvrt na pět ráno už od těch 15 let. A jezdili jsme, dělali jsme 8,5 hodiny a chodili jsme i v sobotu na 6 hodin dělat. Takže vlastně 6 dnů v týdnu jsem vstávala ve čtvrt na pět a domů jsem přijela v jednu hodinu v sobotu a v ty všední dny, to bylo později o ty 2 hodiny.

A mě to bavilo ta práce. Mě to hrozně bavilo. Já si nemůžu naříkat. Mě to hrozně bavilo, ale možná proto, že mně to šlo. Takže já jsem chodila tak ráda do práce, že mně to byla hanba až říkat. A já jsem zkrāju měla takovej pocit, že ani ty peníze nepotřebuji za tu práci, jak já jsem byla ráda, šťastná, že chodím do práce.

Ještě mimoto, jak jsme chodili do továrny, tak my jsme museli chodit pomáhat do JZD. Oni to nestačili, takže třeba dostali jsme každý přidělených pět řádků – v délce nekonečné – řepy. Museli jsme to okopat a protrhat, vyjednotit, aby mohly narůstat ty řepy. To ještě nebyly kombajny, to se mlátilo ručně, tak my jsme chodili dělat, vázat obilí do snopů. To se stavěly takové panáky, pak jsme to dávali do mlátičky. Noční brigády ještě mimo do tý práce, když jsme šli. Tak jsme chodili na noční brigády a pomáhat jim mlátit obilí.

**→ 5. kapitola:****Na každou tancovačku jsem měla nové šaty (1964–1989)**

Já potom, jak jsem si začala vydělávat, tak tady byla švadlena. Ale vždyť su stará, tak to můžu říct. A prostě my když jsme se s manželem brali, tak když byla svatba, tak se chodili dívat a byli jsme považováni za nejhezčí pár v Ostrově. No a já právě tím, že jsem jako holka neměla, tak já jsem začala k tý švadleně – tady byly každou sobotu tancovačky a já měla na každou tancovačku nové šaty.

Já jsem si udělala kurz šití a když nebyly [peníze], abych mohla mít pokaždý nový šaty, tak já jsem z těch mých dvojích šatů třeba ušila si na holky oblečky. Takže holky mně chodily jak ze žurnálu nastrojený. Já jsem si udělala kurz šití a šila jsem si na ně a pletla a háčkovala. Já potom na vnučku, když začaly riflové věci u nás, tak ony ty rifle – riflovina se dostala koupit. Ono se to dávalo do čistírny a oni plíseň na tom dělali na tý riflovině. Aby nebyly celé modré, tak se to dalo do čistírny a oni vám z toho udělali plíšňové. A tak já jsem si na vnučku šila bundičky, sukýnky a tu bundičku jsem ještě tam prošila tunýlky, provlíkla širokó šňůru, aby to udělalo to sedlo.

Třeba když jste šla do obchodu, prostě to byly jenom základní potraviny. Třeba cukrovinky, to byly nějaké, jak teď jsou nějaké křupavé tvrdé bonbony a potom byly takové – my jsme tomu říkaly mydýlka – to mělo hrozné chutě, jo, to bylo takové polotvrdé. Anebo řepáky, to skutečně byla řepa v čemsi máčená, z toho udělané kostky obalené v cukru, prostě to nebyl žádný výběr tohodle.

Třeba televizu, my jsme byli asi třetí v obci, co jsme měli televizor. No a když se koupila televize, ta se postavila na stůl a když byl hokej, tak na tý posteli se sešlo celé náměstí. Chlapi se šli dívat na ten hokej, takže oni seděli na tý posteli, pod postelou, a ještě na tý posteli za nima tam byli. Prostě to bylo jinak všechno. A chodilo se, jak třeba to vidíte v nějakých těch pohádkách, chodilo se na besedu vykládat, dralo se peří, to si ještě pamatuju. My jako děcka jsme poslouchaly.

### → 6. kapitola:

#### **Po sametové revoluci jsem se stala prodavačkou (1983–90. léta)**

*V roce 1983 paní Marie přenechala své starší dceři rodný dům v Ostrově a přestěhovali se s manželem do družstevního bytu v Brně.*

Žila jsem tady vlastně do těch osmatřiceti let. Od 38 jsem se odstěhovala do Brna. Žila jsem tam do 58, no 20 let a vrátila jsem se nazpět tady na chalupu. Už by mě nikam nedostali.

A jak jsem říkala, tam jsem pak skončila v tom vývojovém oddělení a pak teda byla ta sametová revoluce, takže v Praze to skončilo. Tím pádem nám skončila práce a už se začaly osazovat hotovýma kondenzátorama a tranzistorama a vším, zapouzdřenýma, protože dřív se to lepilo, dělalo, teprv použilo, tak tím se začaly osazovat desky, a to už byla taková, to už mohl každej se naučit, nezajímavá práce. Takže já jsem odešla z tý Metry [Metra Blansko]. Říkám, to už pro mě nemá smysl dojíždět z Brna do Blanska. No a šla jsem dělat prodavačku.

Já jsem ještě zažila petrolejku, ještě ne elektřinu. Sice chvílku, jo, jako malý děcko, ale ještě jsme měli na stole petrolejku a teď si vemte, já mám 76, z petrolejky za ty roky kam jsme se až dostali, lítáme do kosmu, co to s tou zemí udělá...?

Aj víte, já jsem v životě nikdy toho moc nepotřebovala. Já jsem potřebovala – nepotřebovala jsem kolem sebe přepych, ale potřebovala jsem kolem sebe mít hezko, hezky, co se mně líbí. A čisto. To je jediné... Život je o spokojenosti, takhle bych vám to řekla, o spokojenosti, ale musíte tomu přispět, nesmí člověk být náročněj.

## Konec příběhu:

Paní Marie C. byla na svou práci elektromechaničky celý život hrdá a velmi ji bavila. Po roce 1989 změnila profesi a pracovala jako prodavačka v brněnském butiku s oblečením, ke kterému měla blízko, jelikož celý život ráda šila. V současné době je v důchodu, žije stále ve svém rodném domě v Ostrově u Macochy a miluje svou zahradu, kterou si sama spravuje a kde vlastnoručně vykopala balvány, ze kterých si vytvořila jezírko. Ráda se nyní také stará o svou pravnučku, kterou miluje.

